

จากโบกอร์สู่ปุตราจาया: การดำเนินงานของเอเปค
ตามเป้าหมายโบกอร์และวิสัยทัศน์หลังปี 2020*
BOGOR TO PUTRAJAYA: APEC'S IMPLEMENTATION
OF BOGOR GOALS AND VISION AFTER 2020

พงษ์พันธ์ นารีน้อย

Phongphan Nareeno

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Bansomdejchaopraya Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: Tonguniversity@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาเกี่ยวกับเป้าหมายโบกอร์และการเปลี่ยนผ่านไปสู่วิสัยทัศน์ปุตราจาयाของกรอบความร่วมมือเศรษฐกิจทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก หรือเอเปค โดยใช้วิธีการศึกษาจากการค้นคว้าเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาพบว่า เอเปคตั้งเป้าหมายโบกอร์เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนในหมู่สมาชิกของเอเปค ซึ่งผลการดำเนินงานประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตามในปี 2020 เอเปคได้เสนอวิสัยทัศน์ปุตราจาयाเพื่อสานต่อเป้าหมายโบกอร์ที่สิ้นสุดลง และขยายขอบเขตแนวทางการทำงานที่ครอบคลุมและมีความยั่งยืนมากขึ้น สำหรับประเทศไทยที่จะเป็นเจ้าภาพในปี 2022 จึงเป็นโอกาสแสดงบทบาทในเวทีของเอเปคเพื่อสานประโยชน์ร่วมกันของภูมิภาคตามวิสัยทัศน์ใหม่

คำสำคัญ: เอเปค; เป้าหมายโบกอร์; วิสัยทัศน์ปุตราจาया

Abstract

This article explored the Bogor goals and the transition to the Putrajaya Vision of the Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC), by using a study method from document research. The study was found that APEC's Bogor Goals, which the performance has been successful to a certain extent, as a guide for trade and investment liberalization among APEC members. In 2020, however, APEC presented Putrajaya vision to continue with its ending Bogor goal and expanding the scope of work practices that are more inclusive and sustainable. For Thailand

* Received August 8, 2021; Revised September 16, 2021; Accepted September 20, 2021

to be the host summit in 2022, it is an opportunity to play a role in the APEC arena to further the shared interests of the region in accordance with the new vision.

Keywords: APEC; Bogor goals; Putrajaya Vision

บทนำ

ภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกในปัจจุบัน เป็นภูมิภาคที่มีพลวัตทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอย่างมาก เนื่องจากเป็นภูมิภาคที่เป็นที่ตั้งของประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองหลายประเทศ ทั้งสหรัฐอเมริกา จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้และออสเตรเลีย นอกจากนี้ยังประกอบไปด้วยกลุ่มความร่วมมือระหว่างประเทศที่หลากหลาย โดยรอบความร่วมมือที่สำคัญและครอบคลุมประเทศเกือบทั้งหมดของ 2 ฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก คือ ความร่วมมือเศรษฐกิจทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก หรือเอเปค (Asia-Pacific Economic Cooperation: APEC) เอเปคเป็นพื้นที่การหารือทั้งทางเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคม การเกษตร การจัดการภัยพิบัติและการพัฒนาทุนมนุษย์ (ซินิดากา ยุคตะทัต, 2559; จุลชีพ ชินวรโรณ, 2558)

ในฐานะที่ประเทศไทยจะเป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมสุดยอดผู้นำของเอเปคในปี 2022 บทความขึ้นนี้จะเป็นการสำรวจและศึกษาการดำเนินงานของเอเปคตามเป้าหมายโบกอร์ (Bogor Goals) ซึ่งเป็นเป้าหมายการทำงานของเอเปคในการสนับสนุนระบบการค้าเสรีบนเวทีพหุภาคีและการสร้างเขตการค้าเสรีของเอเชีย-แปซิฟิก (FTAAP, 2014) นอกจากนี้ยังจะสำรวจวิสัยทัศน์หลังปี 2020 ซึ่งเป็นปีของการสิ้นสุดของเป้าหมายโบกอร์ บทความขึ้นนี้มี 3 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการสำรวจที่มาและเป้าหมายของเป้าหมายโบกอร์ และภาพรวมแผนงานเพื่อบรรลุเป้าหมายโบกอร์ ส่วนที่สองเป็นการอธิบายการเปลี่ยนผ่านจากเป้าหมายโบกอร์สู่เป้าหมายปุตราจายาภายหลังครบกำหนดเป้าหมายโบกอร์ในปี 2020 และส่วนสุดท้ายเป็นการสรุปและสร้างข้อเสนอแนะโดยสังเขป

เอเปค เป้าหมายโบกอร์ และความพยายามในการบรรลุเขตการค้าเสรีของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

ความร่วมมือเศรษฐกิจทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิกหรือเอเปคก่อตั้งในปี 1989 โดยการผลักดันของนายกรัฐมนตรีบ็อบ ฮอว์ค (Bob Hawke) ของออสเตรเลีย ซึ่งออสเตรเลียเล็งเห็นถึงความจำเป็นของการเกาะเกี่ยวกับความเติบโตทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกและอเมริกาเหนือ (ขจิต จิตเสวี, 2553) รวมทั้งการขยายตัวของระบบตลาดเดียวของในยุโรป ทำให้เกิดการแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาค ดังนั้น ออสเตรเลียจึงเสนอกรอบความร่วมมือในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกขึ้น และจัดการประชุมความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิกครั้งแรกขึ้นที่กรุงแคนเบอร์รา ออสเตรเลียในปี 1989 โดยมีประเทศเข้าร่วมทั้งหมด 12 ประเทศ ได้แก่

ประเทศกลุ่มอาเซียน 6 ประเทศ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ สหรัฐอเมริกาและแคนาดา ในการประชุมได้มีการระบุเป้าหมายหลักให้เอเปคเป็นเวทีสำหรับการสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการค้าของภูมิภาค พัฒนาระบบการค้าแบบพหุภาคีและลดอุปสรรคการค้า บริการและการลงทุนร่วมกัน (จุลชีพ ชินวรรณ, 2558) ปัจจุบันเอเปคมีสมาชิกทั้งหมด 21 เขตเศรษฐกิจ(ข้อมูลปี 2018) เอเปคมีประชากรมากถึงร้อยละ 39 ของประชากรโลก มีผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ (GDP) กว่า 45 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐหรือร้อยละ 60 ของ GDP โลก และมีสัดส่วนทางการค้ามากถึงร้อยละ 47 ของการค้าโลก (กองนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ, 2561)

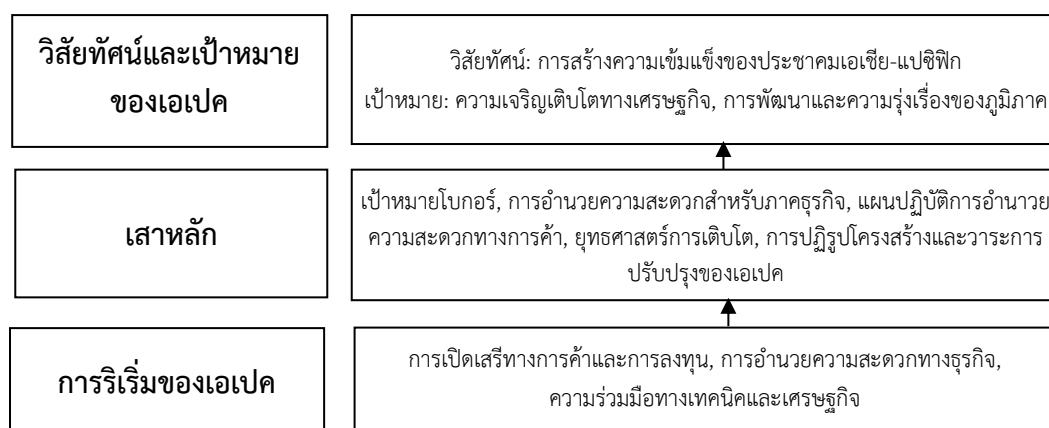
เอเปคมีหลักการดำเนินงานที่ค่อนข้างยืดหยุ่นและมีหลักการดำเนินงานบนพื้นฐานของฉันทามติ (consensus) ความสมัครใจ (voluntarism) และสนับสนุนการบูรณาการทางเศรษฐกิจแบบเปิดกว้าง (open regionalism) เอเปคจึงเป็นทั้งโอกาสและความท้าทายสำหรับหลายประเทศที่สนใจเข้าเป็นสมาชิก โดยเฉพาะกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ดังเช่นกรณีของประเทศไทยและฟิลิปปินส์ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกของเอเปคของทั้ง 2 ประเทศอยู่บนพื้นฐานของความต้องการผูกพันตนเองเข้ากับเศรษฐกิจที่เต็มไปด้วยพลวัตของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก เปิดโอกาสให้ทั้ง 2 ประเทศสามารถเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนเท่าที่เหมาะสมได้ อีกทั้งยังเป็นการใช้ประโยชน์จากการพึ่งพิงทางเศรษฐกิจระหว่างสมาชิกในองค์กรได้อีกด้วย (พงษ์พันธ์นารีน้อย, 2551) ทั้งนี้เอเปคได้กำหนดเป้าหมายไว้เมื่อปี 1994 เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาและสร้างความร่วมมือสำหรับสมาชิก เป้าหมายนั้น คือ “เป้าหมายโบกอร์ (Bogor goals)” ซึ่งกำหนดให้สมาชิกเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน

1. เป้าหมายโบกอร์ (Bogor goals) และแผนปฏิบัติงานของเอเปคเพื่อบรรลุเป้าหมาย

การกำหนดเป้าหมายระยะยาวร่วมกันของสมาชิกล้นเกิดขึ้นในปี 1994 การประชุมระดับผู้นำเศรษฐกิจเอเปค ครั้งที่ 2 ณ เมืองโบกอร์ ประเทศอินโดนีเซีย ผู้นำเอเปคประกาศ “ปฏิญญาโบกอร์ (Bogor Declaration)” วันที่ 15 พฤศจิกายน ค.ศ. 1994 (จุลชีพ ชินวรรณ, 2558) ให้เป็น “เป้าหมายระยะยาวของการค้าและการลงทุนที่เปิดกว้างและเสรีในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก” หลักสำคัญของเป้าหมายโบกอร์ คือ การเสริมสร้างระบบการค้าพหุภาคีแบบเปิด การส่งเสริมการเปิดเสรีการค้าและการลงทุนในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก และการกระชับความร่วมมือการพัฒนาในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (APEC, 1994; APEC, 2018) โดยจุดสิ้นสุดของการพัฒนาตามเป้าหมายโบกอร์จะสิ้นสุดในปี 2020 เอเปคยังคำนึงถึงความแตกต่างของระดับการพัฒนาระหว่างเขตเศรษฐกิจและตามหลักการสมัครใจของเอเปค เอเปคจึงกำหนดกรอบการปฏิบัติตามเป้าหมายออกเป็น 2 กลุ่มสมาชิก คือ กลุ่มสมาชิกที่เป็นเขตเศรษฐกิจที่พัฒนาแล้ว เอเปคแนะนำแนวทางให้ดำเนินการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนภายในปี 2010 กับกลุ่มสมาชิกที่เป็นเขตเศรษฐกิจที่กำลังพัฒนา เอเปคให้เวลาถึงปี 2020 (APEC, 2018) ตาม

ประกาศโบกอร์จะเห็นได้ว่า เป้าหมายการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนของเอเปคจะไม่ได้กำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจน แต่เป็นกรอบปฏิบัติกว้าง ๆ (APEC, 2020) กล่าวคือ ประการแรก แม้ว่าเอเปคต้องการให้เกิดการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน แต่ไม่ได้กำหนดให้สมาชิกต้องทำลายอุปสรรคทางการค้าและการลงทุนทั้งหมด แต่เรียกร้องขอให้สมาชิกลดอุปสรรคทางการค้าและการลงทุนให้ได้มากที่สุด เช่น การลดการใช้มาตรการทางภาษีและไม่ใชภาษีให้ต่ำที่สุด ประการที่สอง ความสำเร็จของเป้าหมายโบกอร์จะเป็นส่วนหนึ่งของกรอบการเจรจาในองค์การค้าโลก (WTO) กล่าวคือ มาตรการทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายโบกอร์จะสอดคล้องกับหลักการขององค์การค้าโลก

เอเปคได้ให้แนวทางการบรรลุเป้าหมายโบกอร์แก่สมาชิก 2 แนวทาง (APEC, 2020) คือ การดำเนินนโยบายฝ่ายเดียว สมาชิกเอเปคสามารถลดอุปสรรคทางการค้าที่มีในเขตของตัวเองด้วยความสมัครใจได้ กับอีกแนวทาง คือ การทำข้อตกลงทางการค้าเสรีทั้งในระดับทวิภาคี (Free trade agreements: FTAs) และในระดับภูมิภาค (Regional free trade agreements: RTAs) ซึ่งเอเปคเล็งเห็นว่าจะจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างเขตการค้าเสรีเอเชีย-แปซิฟิก (Free Trade Agreements and Regional Trading Agreements: FTAAP, 2014) ซึ่งเป็นหนึ่งในเป้าหมายสำคัญของการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนตามเป้าหมายโบกอร์ ดังนั้น เอเปคจึงเปรียบเสมือนชามสปาเกตตี้ (spaghetti bowl) ในการผลักดันและรองรับการเจรจาผ่านกรอบความร่วมมือต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกให้บรรลุเป้าหมาย (APEC, 2016; Aggarwal & Volberding, 2010)

ภาพที่ 1 วิสัยทัศน์, เป้าหมาย, การริเริ่มและเสาหลักของเอเปค

ที่มา: (APEC, 2020) เอเปคให้ความสำคัญกับพื้นฐานของการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนโดยมีกรอบริเริ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะเป้าหมายโบกอร์

อย่างไรก็ตาม เป้าหมายโบกอร์เป็นเป้าหมายและกรอบการดำเนินงานอย่างกว้างสำหรับสมาชิกเอเปค ในการประชุมของผู้นำเอเปคที่โอซาก้า ประเทศญี่ปุ่นจึงกำหนดแผนปฏิบัติการโอซาก้า (Osaka Action Agenda: OAA) เพื่อเป็นแม่แบบสำหรับการทำงานของเอเปคผ่านการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน การอำนวยความสะดวกทางธุรกิจ และกิจกรรมทุกภาคส่วน สนับสนุนการเจรจาเชิงนโยบายและความร่วมมือทางเศรษฐกิจและทางเทคนิค และยังได้มีการกำหนดหลักการทั่วไปสำหรับประเทศสมาชิกเอเปค (APEC, 1995) ซึ่งเอเปคกำหนดให้สมาชิกจัดทำแผนปฏิบัติการส่วนบุคคล (Individual Action Plans) เพื่อบันทึกการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายที่ระบุไว้สำหรับการค้าและการลงทุนที่เปิดกว้างและเสรี สมาชิกเอเปคกำหนดระยะเวลาและเป้าหมายของตนเองและดำเนินการเหล่านี้ด้วยความสมัครใจและไม่มีผลผูกพัน และแผนปฏิบัติการร่วม (Collective Action Plans) เอเปคใช้แผนปฏิบัติการร่วมกัน เพื่อร่างการดำเนินการและวัตถุประสงค์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการค้าเสรีและการลงทุน ตลอดจนติดตามและรายงานความคืบหน้าของสมาชิก แสดงให้เห็นว่าเอเปคให้ความสำคัญกับการบรรลุเป้าหมายโบกอร์อย่างมาก การสร้างแผนปฏิบัติงานและระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานช่วยกระตุ้นให้สมาชิกสนใจการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนมากขึ้น โดยในปี 2010 ซึ่งเป็นปีสิ้นสุดสำหรับสมาชิกที่เป็นเขตเศรษฐกิจอุตสาหกรรมหรือพัฒนาแล้ว กลับมีสมาชิกที่อยู่ในกลุ่มเขตเศรษฐกิจกำลังพัฒนาถึง 8 เขตส่งรายงานการประเมินความสำเร็จ (APEC, n.d.)

การประเมินความสำเร็จตามเป้าหมายโบกอร์ของเอเปค มีการให้ความสนใจในหลายประเด็น ทั้งความสนใจพิธีการศุลกากร การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ นโยบายการแข่งขัน ระบบทรัพย์สินทางปัญญา (IP) การปฏิรูปกฎระเบียบทางเศรษฐกิจ และการอำนวยความสะดวกทางธุรกิจแก่ประชาชน เป็นต้น ซึ่งประเด็นเหล่านี้ เอเปคได้จัดทำแผนปฏิบัติการแยกย่อยเพื่อติดตามและประเมินผล เช่น แผนปฏิบัติการอำนวยความสะดวกทางการค้าของเอเปค 2 ฉบับ รายงานดังกล่าวเกี่ยวข้องกับมาตรการลดระดับภาษีและความซ้ำซ้อนของพิธีการศุลกากรระหว่างปี 2002-2006 และปี 2007-2010 เป็นต้น การประเมินความสำเร็จของกรอบแผนงานในแต่ละด้านนั้นช่วยให้เอเปคและสมาชิกเห็นภาพรวมและแนวทางปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนให้มากที่สุด เนื่องจากกรอบความร่วมมือของเอเปคต้องอาศัยความสมัครใจของสมาชิกอย่างมาก (APEC, 2016)

ความเคลื่อนไหวสำคัญเพื่อบรรลุเป้าหมายโบกอร์เกิดขึ้นอีกครั้งในปี 2014 ในการประชุม ณ กรุงปักกิ่ง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่ประชุมเอเปคอภิปรายเกี่ยวกับการบรรลุผลเขตการค้าเสรีของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (FTAAP, 2014) โดยยังคงการบรรลุเป้าหมายโบกอร์ภายในปี 2020 เป็นเป้าหมายหลักต่อไป ความคืบหน้าของเป้าหมายโบกอร์จะช่วยกำหนดการมีส่วนร่วมของเอเปคในการบรรลุข้อตกลงเขตการค้าเสรีของภูมิภาคในท้ายที่สุดและจะไม่เป็นการแทนที่เป้าหมายของโบกอร์ แต่ทำหน้าที่เป็นแรงผลักดันที่สำคัญในการรวมและเร่งความก้าวหน้าไปสู่การเปิดเสรีการค้าและการลงทุน (APEC, n.d.) การมีกรอบของเขตการค้าเสรี

ของภูมิภาคเป็นแรงผลักดันสำคัญให้เอเปคร่วมกันหารืออีกครั้งในการประชุม ณ กรุงลิมา ประเทศเปรูในปี 2016 ซึ่งนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ร่วมกันสำหรับการจัดตั้งเขตการค้าเสรีเอเชีย-แปซิฟิก ซึ่งเอเปคได้ศึกษาแนวทางการใช้กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค กลุ่มต่าง ๆ มาเป็นพื้นฐานสำคัญในการบรรลุเป้าหมายเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนของเอเปค ทั้งกรอบความร่วมมืออาเซียน (ASEAN) ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (RCEP) และข้อตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (CPTPP) โดยกรอบความร่วมมือเหล่านี้เป็นกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาคย่อย ที่สมาชิกในแต่ละพื้นที่ของเอเปคร่วมเป็นสมาชิก เอเปคจึงเป็นเป็นโอกาสสำคัญในการนำเสนอแนวทางและรูปแบบการสร้างเขตเสรีทางการค้าที่มีมาตรฐานและคุณภาพสูงครอบคลุมความร่วมมือกลุ่มย่อยเหล่านี้ (Han, 2007; APEC, 2013)

2.2 ภาพรวมของเศรษฐกิจในเอเปคปัจจุบัน

โดยรวมแล้ว GDP ของเอเปคเพิ่มขึ้นจาก 27.3 ล้านล้านดอลลาร์ในปี 1994 เป็น 70.6 ล้านล้านดอลลาร์ในปี 2019 โดยมีอัตราการขยายเฉลี่ยร้อยละ 3.9 ต่อปี เมื่อเทียบกับการเติบโตร้อยละ 3.5 ในระดับโลก ผลการเจริญเติบโตดังกล่าวเป็นไปตามกรอบเป้าหมายโบกอร์ที่ต้องการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ซึ่งนับเป็นเวลากว่า 20 ปีหลังการประกาศเป้าหมายโบกอร์ตั้งแต่ปี 1994 ในหัวข้อนี้จึงเป็นการสำรวจความเจริญเติบโตและข้อจำกัดทางเศรษฐกิจตามกรอบเป้าหมายโบกอร์ โดยการนำเสนอข้อมูลทางเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ ทั้งการเจริญเติบโตทางการค้าและการลงทุน การลดลงของมาตรการภาษีอัตราการเจริญเติบโตของการส่งออกสินค้าของเอเปค (Export of goods)

ภาพรวมการค้าในภูมิภาคเอเปคตั้งแต่ปี 1994-2019 มีการเจริญเติบโตกว่ามากกว่า 4 เท่า จาก 4.1 ล้านล้านเหรียญสหรัฐไปสู่ 19 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ แต่สัดส่วนการแบ่งปันของการค้าภายในภูมิภาคกลับลดลงจากร้อยละ 71.9 ในปี 1994 เหลือร้อยละ 67.4 ในปี 2019 แม้ว่าการค้าของภูมิภาคโดยเฉลี่ยจะเติบโตต่อเนื่อง แต่บางช่วงเวลาที่สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจส่งผลให้เกิดการชะลอตัวทางการค้าด้วย เช่น หลังวิกฤติการเงินโลกในปี 2008 อัตราการค้าของเอเปคลดลงจากร้อยละ 20 รวมถึงในปัจจุบันที่ภูมิภาคนี้กำลังเผชิญหน้ากับการระบาดของโควิด-19 ก็ส่งผลให้เกิดการชะลอตัวของความเติบโตทางการค้า การส่งออกของเอเปคเติบโตต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี 1994 โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 6.4 ต่อปี มีมูลค่า 2 ล้านล้านเหรียญสหรัฐในปี 1994 และเติบโตมากถึง 9.4 ล้านล้านเหรียญสหรัฐในปี 2019 โดยการเติบโตของกลุ่มสมาชิกที่พัฒนาแล้ว 5 เขตเศรษฐกิจโตร้อยละ 4.1 ต่อปี ขณะที่การเติบโตของกลุ่มสมาชิกกำลังพัฒนากลับเติบโตมากถึงร้อยละ 8.2 ต่อปี (ดูรายละเอียดในตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 อัตราการส่งออกสินค้าของเอเปคกับโลก

กลุ่มสมาชิก	สมาชิกเอเปค	มูลค่า (ล้านเหรียญสหรัฐ)			อัตราการเติบโตเฉลี่ย 1994-2019
		1994	2010	2019	
กลุ่มสมาชิกพัฒนา แล้ว/อุตสาหกรรม	ออสเตรเลีย	47.5	211.7	272.6	7.2%
	แคนาดา	161.3	387.5	446.1	4.2%
	ญี่ปุ่น	395.3	769.8	705.6	2.3%
	นิวซีแลนด์	12.0	31.3	10.0	4.9%
	สหรัฐอเมริกา	512.2	1,277.5	1,641.1	4.8%
	รวม	1,128.2	2,677.8	3,105.5	4.1%
กลุ่มสมาชิกกำลัง พัฒนา	บรูไน	3.3	8.9	7.3	3.2%
	ชิลี	11.7	71.1	69.9	7.4%
	จีน	120.9	1,578.4	2,498.5	12.9%
	ฮ่องกง	151.5	390.4	535.8	5.2%
	อินโดนีเซีย	40.1	157.8	167.3	5.9%
	เกาหลีใต้	101.4	466.4	542.6	6.9%
	มาเลเซีย	58.7	198.7	238.1	5.8%
	เม็กซิโก	60.9	298.5	460.7	8.4%
	ปาปัวนิวกินี	3.0	4.1	7.2	3.5%
	เปรู	4.5	34.9	44.7	9.6%
	ฟิลิปปินส์	13.4	54.4	70.9	6.9%
	รัสเซีย	63.1	379.0	419.7	7.9%
	สิงคโปร์	96.9	352.3	390.7	5.7%
	ไต้หวัน	93.0	274.6	392.2	5.2%
	ไทย	46.1	193.4	245.4	6.9%
	เวียดนาม	4.1	70.2	259.4	18.1%
	รวม	872.6	4,530.2	6,287.3	8.2%
เอเปค	รวมทั้งเอเปค	2,000.8	7,207.9	9,392.8	6.4%

ที่มา: (APEC, 2020)

อัตราการเจริญเติบโตการส่งออกภายในภูมิภาคเอเปคมีอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 6.2 ต่อปี และกลุ่มประเทศกำลังพัฒนามีอัตราการเจริญเติบโตสูงกว่ากลุ่มพัฒนาแล้วถึง 2 เท่า กล่าวคือ มีอัตราการเติบโตร้อยละ 8 และร้อยละ 4 ตามลำดับ ข้อสังเกตสำคัญของการเจริญเติบโตของการส่งออกของภูมิภาคเอเปคในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่มีอัตราการเจริญเติบโตมากกว่ากลุ่มพัฒนาแล้ว คือ การมีบทบาทขึ้นมาของประเทศจีน โดยจะเห็นได้ว่าจีน (รวมฮ่องกง) มีอัตราการเจริญเติบโตของการส่งออกมากถึงร้อยละ 18.1 และยังมีประเทศที่น่าจับตาอีกประเทศ คือ เวียดนามที่มีการเจริญเติบโตที่รวดเร็ว มีอัตราการเจริญเติบโตของการส่งออกมากถึงร้อยละ 18.1 เช่นกัน ปัจจัยสำคัญของการเจริญเติบโตที่รวดเร็วของกลุ่มสมาชิกกำลังพัฒนาประการหนึ่ง คือ ราคาสินค้าอุปโภคที่สูงขึ้นและประเทศเหล่านี้จำนวนมากเป็นฐานการผลิตและผู้ส่งออกที่สำคัญ (APEC, 2020, 14)

อัตราการเจริญเติบโตของการนำเข้าสินค้าของเอเปค (Import of goods)

อัตราการนำเข้าของภูมิภาคของเอเปคเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.3 ต่อปี เพิ่มขึ้นจาก 2.1 ล้านล้านเหรียญสหรัฐในปี 1994 เป็น 9.6 ล้านล้านเหรียญสหรัฐในปี 2019 โดยกลุ่มสมาชิกกำลังพัฒนามีอัตราการนำเข้าสูงกว่ากลุ่มสมาชิกพัฒนาแล้วร้อยละ 7.7 และร้อยละ 4.9 ตามลำดับ (ดูรายละเอียดในตารางที่ 2) ขณะที่ในระดับภายในภูมิภาคมีอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 6.1 โดยเพิ่มขึ้นจาก 1.5 ล้านล้านเหรียญสหรัฐเป็น 6.6 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ (APEC, 2020, 16) อัตราการนำเข้าของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่สูงเป็นเพราะบทบาทของจีน (รวมฮ่องกง) และเวียดนามเป็นสำคัญในฐานะผู้ส่งออกสำคัญ โดยมีอัตราการเจริญเติบโตสูงถึงร้อยละ 17.4 และร้อยละ 16.2 ตามลำดับ ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับอัตราการส่งออก

ตารางที่ 2 อัตราการนำเข้าสินค้าของเอเปคกับโลก

กลุ่มสมาชิก	สมาชิกเอเปค	มูลค่า (ล้านเหรียญสหรัฐ)			อัตราการเติบโตเฉลี่ย 1994-2019
		1994	2010	2019	
กลุ่มสมาชิกพัฒนาแล้ว/อุตสาหกรรม	ออสเตรเลีย	55.1	204.7	227.0	5.8%
	แคนาดา	166.7	415.7	479.2	4.3%
	ญี่ปุ่น	274.3	694.1	720.8	3.9%
	นิวซีแลนด์	11.9	30.7	42.2	5.2%
	สหรัฐอเมริกา	689.4	1,968.1	2,498.4	5.3%
	รวม	1,197.4	3,313.3	3,967.6	4.9%
กลุ่มสมาชิกกำลังพัฒนา	บรูไน	2.8	2.5	5.0	2.4%
	ชิลี	11.6	59.2	69.8	7.4%
	จีน	115.7	1,393.9	2,069.0	12.2%
	ฮ่องกง	161.8	433.5	578.8	5.2%
	อินโดนีเซีย	32.0	135.7	173.7	7.0%
	เกาหลีใต้	102.3	425.2	502.8	6.6%
	มาเลเซีย	59.6	164.7	204.8	5.1%
	เม็กซิโก	87.3	319.6	482.6	7.1%
	ปาปัวนิวกินี	1.5	5.1	5.4	5.1%
	เปรู	6.1	31.9	44.5	8.3%
	ฟิลิปปินส์	22.5	60.2	120.8	6.9%
	รัสเซีย	38.6	221.1	242.6	7.6%
	สิงคโปร์	102.6	310.9	359.2	5.1%
	ไต้หวัน	85.3	251.2	258.7	5.0%
	ไทย	55.1	185.1	238.9	6.0%
	เวียดนาม	5.8	83.4	249.0	16.2%
	รวม	890.8	4,079.6	5,632.5	7.7%
เอเปค	รวมทั้งเอเปค	2,088.2	7,396.5	9,600.1	6.3

ที่มา: (APEC, 2020)

การลงทุนทางตรงภายในและภายนอกของเอเปค (FDI inward stocks & outward stocks)

การลงทุนทางตรงภายในของเอเปคมีความเจริญเติบโตจาก 1.5 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ ในปี 1994 เป็น 19.6 ล้านล้านเหรียญสหรัฐในปี 2019 มีค่าความเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 10.8 ต่อปี โดยทั้ง 2 กลุ่มสมาชิกมีอัตราการเจริญเติบโตของการลงทุนโดยตรงใกล้เคียงกัน กลุ่มสมาชิกเขตเศรษฐกิจพัฒนาแล้วมีอัตราการเติบโตร้อยละ 10.2 ส่วนกลุ่มกำลังพัฒนามีอัตราการเติบโตร้อยละ 11.7 ต่อปี (ดูรายละเอียดตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ภาพรวมการลงทุนทางตรงของภูมิภาคของเอเปค

กลุ่มสมาชิก	สมาชิกเอเปค	มูลค่า (ล้านเหรียญสหรัฐ)			อัตราการเติบโตเฉลี่ย 1994-2019
		1994	2010	2019	
กลุ่มสมาชิกพัฒนา แล้ว/อุตสาหกรรม	ออสเตรเลีย	101.3	527.7	714.2	8.1%
	แคนาดา	110.2	983.9	1,037.1	9.4%
	ญี่ปุ่น	19.2	214.9	222.5	10.3%
	นิวซีแลนด์	22.1	59.7	81.3	5.4%
	สหรัฐอเมริกา	757.9	3,422.3	9,465.8	10.6%
	รวม	1,010.7	5,208.5	11,521.0	10.2%
กลุ่มสมาชิกกำลัง พัฒนา	บรูไน	0.1	4.1	7.1	21.1%
	ชิลี	21.5	160.9	267.8	10.6%
	จีน	74.2	586.9	1,769.5	13.5%
	ฮ่องกง	221.3	1,067.5	1,867.9	8.9%
	อินโดนีเซีย	16.2	160.7	232.6	11.2%
	เกาหลีใต้	14.9	135.5	238.6	11.7%
	มาเลเซีย	22.9	101.6	169.0	8.3%
	เม็กซิโก	33.2	389.6	628.5	12.5%
	ปาปัวนิวกินี	1.6	3.7	4.8	4.6%
	เปรู	4.5	43.0	115.3	13.9%
	ฟิลิปปินส์	5.3	25.9	88.0	11.9%
	รัสเซีย	3.3	464.2	463.9	21.9%
	สิงคโปร์	54.9	633.4	1,697.6	14.7%
	ไต้หวัน	14.2	61.5	100.6	8.2%
	ไทย	15.7	139.3	254.4	11.8%
	เวียดนาม	4.0	57.0	161.1	16.0%
	รวม	507.5	4,034.9	8,066.7	11.7%
เอเปค	รวมทั้งเอเปค	1,518.1	9,243.4	19,587.7	10.8%

ที่มา: (APEC, 2020)

ภาพรวมของการลงทุนทางตรงภายในในหลายเขตเศรษฐกิจมีอัตราการเจริญเติบโตสูงกว่าร้อยละ 10 ต่อปีนับตั้งแต่การประกาศเป้าหมายโบกอร์ในปี 1994 แสดงให้เห็นว่าเอเปคมีความพยายามอำนวยความสะดวกแก่การลงทุนอย่างมาก อย่างไรก็ตาม แม้ว่าภาพรวมจะอยู่ในทิศทางของการเติบโต แต่ในช่วงบางเวลาสภาพแวดล้อมก็ส่งผลกระทบต่อการชะลอตัวของการลงทุนโดยตรง เช่น ภายหลังจากวิกฤติการเงินในเอเชียปี 1997 วิกฤติการเงินโลกปี 2008 ส่งผลให้การลงทุนทางตรงภายในภูมิภาคลดลง และในปัจจุบัน โดยเฉพาะปัญหาจากความตึงเครียดทางการค้าระหว่างประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกากับจีน และการแพร่ระบาดของโควิด-19

ขณะที่การลงทุนทางตรงภายนอกภูมิภาคมีทิศทางเดียวกับการลงทุนทางตรงภายใน มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 10 ต่อปี มีมูลค่า 1.7 ล้าน ๆ เหรียญสหรัฐในปี 1994 เพิ่มขึ้นเป็น 18.7 ล้านล้านเหรียญสหรัฐในปี 2019 ขณะที่สิ่งที่น่าจับตามอง คือ อัตราความเติบโตของจีนที่สูงถึงร้อยละ 21.6 ต่อปี ซึ่งสูงกว่าของสหรัฐอเมริกาที่มีอัตราการเติบโตอยู่ที่ร้อยละ 8.0 ต่อปี (APEC, 2020, 24-25)

ภาพรวมการลดภาษีของภูมิภาคเอเปค (Tariffs)

เป้าหมายโบกอร์เป้าหมายหนึ่ง คือ การลดอัตราภาษีลงให้มากที่สุดเพื่อสนับสนุนการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน ตั้งแต่ปี 1994-2019 ภาพรวมอัตราภาษีลดลงจากร้อยละ 13.9 เหลือร้อยละ 5.2 ตามลำดับ แม้ว่าภาพรวมของการลดลงของอัตราภาษีมีทิศทางของการประสบความสำเร็จ แต่ความสำเร็จเกิดขึ้นเพียงจากปี 1994 ถึงปี 2010 เท่านั้น ซึ่งภูมิภาคเอเปคสามารถลดภาษีจากร้อยละ 13.9 ลงเหลือร้อยละ 5.8 เมื่อแยกกลุ่มประเทศออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มประเทศอุตสาหกรรม (APEC Industrialized) กับกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา (APEC developing) จะเห็นได้ว่ามีทิศทางเดียวกันกับภาพรวม กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมลดภาษีจากร้อยละ 7.7 ในปี 1994 ลงเหลือ ร้อยละ 3.2 ในปี 2019 ขณะที่กลุ่มประเทศกำลังพัฒนาลดจากร้อยละ 15.8 ในปี 1994 เหลือร้อยละ 5.9 ในปี 2019 ซึ่งความสำเร็จเกิดขึ้นเช่นเดียวกับภาพรวม คือ ทั้ง 2 กลุ่มประเทศสามารถลดภาษีได้อย่างมากจากปี 1994-2010 ขณะที่จากปี 2010-2019 ก็มีอัตราการลดภาษีที่ค่อนข้างน้อย แต่มีมติหมายที่ดีประการหนึ่ง คือ ช่องว่างของอัตราภาษีระหว่างประเทศ 2 กลุ่มมีช่องว่างที่ลดลง

อย่างไรก็ตาม ประเด็นด้านภาษีที่น่าสนใจอีกประเด็นหนึ่ง คือ ภาษีที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม เนื่องจากสมาชิกของเอเปคจำนวนมากมีภาคการเกษตรกรรมเป็นภาคเศรษฐกิจหลัก อัตราภาษีภายในทั้งส่วนการเกษตรกรรมและส่วนนอกภาคการเกษตรมีอัตราส่วนที่ลดลง โดยเฉพาะส่วนนอกการเกษตรมีอัตราการลดลงอย่างก้าวหน้าจากร้อยละ 13.1 ในปี 1994 เหลือเพียงร้อยละ 4.2 ในปี 2019 ส่วนภาษีการเกษตรกรรมมีอัตราการลดลงอย่างไม่ก้าวหน้านัก ในปี 1994 อยู่ที่ร้อยละ 19.1 ลดลงเหลือร้อยละ 11.6 ในปี 2019 เห็นได้ว่าในระยะเวลา 25 ปี อัตราภาษีการเกษตรกรรมลดเพียงร้อยละ 7.5 เท่านั้น

ภาพรวมด้านต่าง ๆ ทั้งการค้า การลงทุนและมาตรการทางภาษีในหัวข้อนี้ และ มาตรการและแผนปฏิบัติการจากหัวข้อที่แล้ว จะเห็นได้ว่าเอเปคพยายามอย่างยิ่งในการบรรลุ เป้าหมายโบกอร์ ซึ่งในภาพรวมแล้วเอเปคสามารถเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน โดยการลด อุปสรรคทางการค้าและภาษีลงได้อย่างมาก ซึ่งส่งผลให้เขตเศรษฐกิจสมาชิกสามารถเชื่อมโยง ทางเศรษฐกิจระหว่างกันได้สะดวกมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ชนิดาภา ยุคตะทัต (2559) และธนวัต ศิริกุล (2558) ให้ความเห็นว่าเอเปคจะมีความก้าวหน้าด้านภาษีทางการค้า การอำนวยความสะดวก สะดวกด้านการค้าและการลงทุนในภูมิภาค แต่สมาชิกเอเปคยังคงมีการใช้มาตรการกีดกันทาง การค้าที่ไม่ใช่ภาษี (non-tariff measures: NTMs) ในระดับสูง นอกจากนี้เอเปคยังมีปัญหาใน การผลักดันให้ข้อเสนอเป็นจริงในเชิงรูปธรรมได้ เนื่องจากหลักการต่าง ๆ ของเอเปคที่เน้นความ สมัคใจของสมาชิก ซึ่งปัจจุบันเป้าหมายโบกอร์ของเอเปคได้สิ้นสุดลงแล้ว การสานต่อเป้าหมาย โบกอร์จึงกลายเป็นประเด็นสำคัญในการประชุมผู้นำเขตเศรษฐกิจ ครั้งที่ 27 ณ กรุง กัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซียในปี 2020 เพื่อการบูรณาการทางเศรษฐกิจที่ยังห่างไกล เป้าหมายของการเป็นเขตการค้าเสรี

เป้าหมายปุตราจายาของเอเปค 2040: วิสัยทัศน์หลังปี 2020

การประชุมเอเปคที่มาเลเซียในปี 2020 ภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกกำลังเผชิญหน้ากับความ ท้าทายหลายด้าน โดยเฉพาะการระบาดของโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของ สมาชิกเอเปคอย่างมาก มีการระบุว่าเอเปคสูญเสียผลผลิตกว่า 2.1 ล้านล้านเหรียญสหรัฐใน ภาวะการระบาดที่กำลังเกิดขึ้น (ศูนย์ศึกษาเอเปค, 2020) และการเติบโตของลัทธิปกป้องทาง การค้า นอกจากนี้ปี 2020 ยังเป็นปีสิ้นสุดของเป้าหมายโบกอร์ เอเปคจึงต้องหารือร่วมกันเพื่อ กำหนดเป้าหมายใหม่และสานต่อเป้าหมายโบกอร์ โดยในที่ประชุมผู้นำเขตเศรษฐกิจเอเปคได้ตกลง ประกาศวิสัยทัศน์และเป้าหมายระยะยาวชุดใหม่ของเอเปคในนาม “วิสัยทัศน์ปุตราจายาของ เอเปค 2040” (APEC Putrajaya Vision 2040) ซึ่งมีเป้าหมายหนุนาการค้าและการลงทุนเสรี (กรุงเทพธุรกิจ, 2563) วิสัยทัศน์ปุตราจายาของเอเปค ยังคงยึดมั่นในพันธกิจของเอเปคและ หลักการความสมัคใจ การไม่ผูกมัด และการสร้างฉันทามติ โดยมีแนวทางขับเคลื่อนทาง เศรษฐกิจ 3 ด้านด้วยกัน (APEC, 2020)

1. การค้าและการลงทุน (Trade and Investment) เอเปคต้องการสร้างความมั่นใจว่า ภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกยังเป็นภูมิภาคที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจที่มีพลวัตและประสานที่ดีที่สุด โดยยึดหลักการเสรี การเปิดกว้าง ยุติธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ มีความโปร่งใสและคาดการณ์ได้ เพื่อ สร้างสภาพแวดล้อมที่ดีสำหรับการค้าและการลงทุน ยึดหลักปฏิบัติขององค์การค้าโลก ในฐานะ เป็นเวทีการค้าพหุภาคีและส่งเสริมเสถียรภาพแก่กระแสทุนเวียนของการค้าระหว่างประเทศ เอเปคยังคงสานต่อและพัฒนาเป้าหมายโบกอร์และการบูรณาการเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วย ตลาด รวมถึงการสานต่อวาระเขตเศรษฐกิจเสรีแห่งเอเชีย-แปซิฟิก (FTAAP, 2014) ต่อไป

2. นวัตกรรมและการเปลี่ยนเป็นดิจิทัล (Innovation and Digitalization) એપેક ต้องการสร้างความเข้มแข็งให้การเชื่อมโยงและการเติบโตทางเศรษฐกิจให้แก่ประชาชนและภาคธุรกิจ การส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนผ่านดิจิทัลจึงเป็นส่วนสนับสนุนสำคัญ โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลและนวัตกรรม એપેકจึงต้องการปฏิรูปโครงสร้างและนโยบายทางเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนนวัตกรรม ทั้งการเสริมสร้างโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล การเร่งกระบวนการเปลี่ยนผ่านดิจิทัล ลดช่องว่างของเทคโนโลยีระหว่างหมู่สมาชิกของએપેક ตลอดจนการให้ความร่วมมือทางวิชาการและเทคนิคเพื่ออำนวยความสะดวกแก่การไหลเวียนของข้อมูลและเสริมสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภคและผู้ประกอบการ

3. การเติบโตอย่างเข้มแข็ง สมดุล ปลอดภัย ยั่งยืนและครอบคลุม (Strong, Balanced, Secure, Sustainable and Inclusive Growth) એપેકเผชิญหน้ากับความท้าทายใหม่ ๆ ตลอดช่วงทศวรรษที่ผ่านมา เพื่อสร้างศักยภาพการรับมือที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ એપેคต้องสร้างความร่วมมือและนโยบายที่ชัดเจน ทั้งกิจการสาธารณสุข การเพิ่มโอกาสของผู้หญิงในระบบเศรษฐกิจ การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (MSMEs) ให้เข้มแข็ง એપેคจะสร้างระบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเทคนิคเพื่อให้สมาชิกของએપેคมีความรู้และทักษะสำหรับอนาคต รวมทั้งสร้างนโยบายร่วม ส่งเสริมความร่วมมือในหมู่สมาชิกเพื่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การจัดการความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติที่ครอบคลุมและยั่งยืน

จากประกาศเป้าหมายที่มาเลเซียแสดงให้เห็นว่า એપેคยังคงยึดแนวทางสนับสนุนการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน โดยมีกลไกตลาดเป็นพื้นฐานสำคัญ และએપેคขยายความสนใจและเป้าหมายที่ครอบคลุมเรื่องอื่นเพิ่มขึ้น ทั้งเรื่องของเทคโนโลยีและภัยคุกคามแบบใหม่ ซึ่งએપેคจะเป็นส่วนสนับสนุนการเติบโตและความรุ่งเรืองของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกได้ การประกาศวิสัยทัศน์บุตราจารย์ของએปેคจะทำให้เห็นแนวทางในอนาคตของએปેคในอีก 20 ปี ข้างหน้า แต่รายละเอียดของแผนงานและแนวทางปฏิบัติยังคงต้องติดตามต่อไปในการประชุมએปેคที่นิวซีแลนด์ในปี 2021 และที่ไทยในปี 2022

สรุป

ตั้งแต่การก่อตั้งความร่วมมือเศรษฐกิจทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิกหรือએปેคในปี 1989 એપેคมีพลวัตของความร่วมมือมาโดยตลอด એપેคตั้งเป้าหมายระยะยาวในปี 1994 ชื่อว่า “เป้าหมายโบกอร์” (Bogor Goals) เป้าหมายเป็นความพยายามของએปેคในการสร้างความเจริญรุ่งเรืองในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก โดยยึดแนวทางการเปิดเสรีทางการค้า การลงทุน และรูปแบบเศรษฐกิจแบบตลาด รวมทั้งยึดหลักความสมัครใจ ความยืดหยุ่นเพื่อให้สมาชิกที่มีสถานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกันสามารถปรับตัวเพื่อรับความเปลี่ยนแปลงอย่างเหมาะสม ในช่วงระยะเวลากว่า 20 ปีผลของเป้าหมายโบกอร์ที่ต้องการลดอุปสรรคทางการค้ามีความสำเร็จใน

ระดับหนึ่ง สมาชิกมีการลดอุปสรรคทางการค้าและการลงทุน และมีความเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมาก อย่างไรก็ตาม การยึดหลักการที่ยืดหยุ่นและเน้นความสมัครใจของเอเปคส่งผลให้การดำเนินการให้เป้าหมายโบกอร์บรรลุโดยสมบูรณ์ยังเป็นไปไม่ได้ เอเปคยังมีความห่างไกลจากการสร้างเขตการค้าเสรีแห่งเอเชีย-แปซิฟิก (FTAAP, 2014) และแก้ไขอุปสรรคทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีไม่สำเร็จ ในปี 2020 เป็นปีการสิ้นสุดของเป้าหมายโบกอร์ เอเปคจึงต้องวางเป้าหมายสานต่อเป้าหมายโบกอร์และแนวทางระยะยาวสำหรับการปฏิบัติงานต่อไป ในการประชุมที่มาเลเซีย ในปี 2020 สมาชิกเอเปคได้ร่วมกันออก “วิสัยทัศน์ปุตราจาयाของเอเปค 2040” เพื่อเป็นแนวทางการทำงานของเอเปคในอีก 20 ปีข้างหน้า อีกทั้งยังเพิ่มเติมขอบเขตของเป้าหมายที่ครอบคลุมประเด็นทางสังคม สาธารณสุข การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นต้น เพื่อสร้างการพัฒนาที่ครอบคลุมและยั่งยืนของภูมิภาค

สำหรับประเทศไทยในฐานะเจ้าภาพจัดการประชุมเอเปคในปี 2022 จึงเป็นก้าวสำคัญหนึ่งประเทศในการแสดงบทบาทในเวทีระหว่างประเทศ สำหรับเวทีเอเปคแล้ว ไทยเคยมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการผลักดันการจัดตั้งสำนักเลขาธิการเอเปค (APEC Secretariat) ในปี 1992 รวมทั้งเคยเป็นเจ้าภาพการประชุมในปี 2003 ซึ่งมีการออก “ปฏิญญากรุงเทพฯ” ซึ่งแสดงให้เห็นความเชื่อมั่นของไทยในการเชื่อมความร่วมมือระหว่างสมาชิกเอเปคและสนับสนุนผลประโยชน์ของประชาชนที่ได้รับจากกระแสโลกาภิวัตน์ ไทยจึงควรเตรียมหัวข้อหลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะยาว โดยกระทรวงการต่างประเทศควรมีความร่วมมือกับกระทรวงพาณิชย์ในการเปิดเวทีรับฟังจากภาคส่วนที่หลากหลายทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อสร้างยุทธศาสตร์ร่วมสำหรับการจัดตั้งเขตการค้าเสรีแห่งเอเชีย-แปซิฟิก ไทยควรแสดงบทบาทกระตุ้นการดำเนินงานของเอเปคให้มีชีวิตชีวาหลังจากการระบาดของโควิด-19 อีกทั้งในปี 2021 นอกจากนี้ไทยควรติดตามความเคลื่อนไหวของการประชุมในปี 2021 อย่างใกล้ชิด เพื่อที่จะสามารถประสานงานและสร้างทิศทางของสมาชิกให้สอดคล้องและเห็นประโยชน์ร่วมกันเมื่อมีการประชุมต่อเนื่องในปี 2022 และไทยควรแสดงบทบาทเป็นผู้ประสานงานระหว่างกลุ่มสมาชิกที่พัฒนาแล้วกับสมาชิกที่กำลังพัฒนา เพื่อสร้างแนวทางร่วมกันสำหรับการฟื้นฟูเศรษฐกิจหลังวิกฤติโควิด-19

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจ. (2563). *เดิหน้าหนุนเสรี'การค้า-การลงทุน'ฟื้นศก.ยุคโควิด*. สืบค้น 30 มิถุนายน 2564, จาก <https://shorturl.asia/2ZGwS>
- กองนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ. (2561). *กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชีย-แปซิฟิก*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการต่างประเทศ.
- ขจิต จิตตเสวี. (2557). *องค์การระหว่างประเทศ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- จุลชีพ ชินวรรณ. (2558). *ภูมิทัศน์เศรษฐกิจการเมืองโลก: วิถุกับการท้าทายในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิดาภา ยุคตะทัต. (2559). APEC กับก้าวสำคัญสู่อนาคต. *วารสารสราญรมย์*, 70, 151-155.
- ธนวัต ศิริกุล. (2558). *ทิศทางเอเปค (Asia Pacific Economic Cooperation) ในอนาคต: การกำหนดท่าทีของไทย* (รายงานศึกษาส่วนบุคคล). กรุงเทพฯ: สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ.
- พงษ์พันธ์ นารีน้อย. (2551). *ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยกับฟิลิปปินส์ ค.ศ. 1967-2003*. (สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชีย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- Aggarwal, V., & Volberding, P. (2010). *Beyond Bogor: Reflections on APEC's Future*. Retrieved June 20, 2021, from <https://shorturl.asia/EH3gG>
- APEC. (1994). *1994 Leaders' Declaration*. Retrieved June 20, 2021, from <https://shorturl.asia/EH3gG>
- _____. (1995). *1995 Leaders' Declaration*. Retrieved June 20, 2021, from <https://shorturl.asia/0Gdxb>
- _____. (2016). *Collective Strategic Study on Issues Related to the Realization of the FTAAP, 2014 (CTI report to minister)*. Singapore: APEC.
- _____. (2018). *What are the Bogor Goals?* Retrieved June 20, 2021, from <https://www.apec.org/about-us/about-apec/fact-sheets/bogor-goals>
- _____. (2020a). *Final Review of APEC's Progress Towards the Bogor Goals*. Retrieved June 20, 2021, from <https://www.apec.org/Publications/2020/11/Final-Review-of-APECs-Progress-Towards-the-Bogor-Goals>
- _____. (2020b). *APEC PUTRAJAYA VISION 2040*. Retrieved June 20, 2021, from <https://www.apec.org/Meeting-Papers/Leaders-Declarations/2020/2020aelm/Annex-A>

- _____. (2020c). 2020 Leaders' Declaration. Retrieved June 20, 2021, from https://www.apec.org/Meeting-Papers/Leaders-Declarations/2020/2020_aelm
- FTAAP. (2014). *Annex A - The Beijing Roadmap for APEC's Contribution to the Realization of the FTAAP*. Retrieved June 20, 2021, from https://www.apec.org/Meeting-Papers/Leaders-Declarations/2014/2014_aelm/2014_aelm_annexa.aspx
- Han, H. (2007). FTAAP, 2014 as an APEC Process to Achieve the Bogor Goal. *Journal of International Economic Studies*, 11(2), 113-142

